

VETERANUL GHEORGHE LĂRGEANU-BRAIA, EROU AL RĂZBOIULUI PENTRU FĂURIREA STATULUI NAȚIONAL UNITAR ROMÂN

VASILE ANDRIȚOIU

Fiu al plugarilor, Petre și Cîrstina Lărgeanu, eroul s-a născut la 8 noiembrie 1856¹ în satul Drăgoești, cătunul Larga², din nordul județului Gorj. Aproape toți locuitorii cătunului numindu-se Lărgeanu, ei fiind cunoscuți mai ales prin porecle, i s-a zis -- nu se mai știe pentru ce --, Braia. Crescînd flăcău voinic, în anul 1876 îmbracă haina ostăzească a batalionului 1 Gorj -- din Reg. 2 Dorobanți -- care-și avea garnizoana la Tîrgu-Jiu³. În rîndurile acestei unități el se avîntă peste Dunăre în anul 1877, devenind ager țintaș la Plevna. În timpul războiului pentru independență⁴. Nepoții și strănepoții care locuiesc în casa veteranului, mai păstrează și astăzi medalia „Trecerea Dunării”, își amintesc că ar fi avut și alte decorații, dar s-au pierdut împreună cu actele sale cu prilejul unor renovări. Întors la vatră s-a căsătorit, unicul său fiu și al soției sale Maria, Ștefan, devenind harnic și statornic truditor al gliei. În momentele de răgaz cutreiera munții Făringului, renumele său de vînător iscusit fiind bine stabilit între locuitorii satelor din zonă. La jumătatea lunii august 1916, cînd România intră în vîltoarea primului război mondial, Ștefan a fost mobilizat în Reg. 18 Gorj. Tatăl luptase pentru cucerirea independenței, fiul lua armele pentru eliberarea și unirea cu Țara a teritoriilor românești aflate sub stăpînirea Austro-Ungariei.

Superior numericeste și tehnic inamicul a stăvilat ofensiva trupelor noastre în Transilvania, obligîndu-le să se retragă pe vechea frontieră carpatină. Atunci cînd tumultul singeroaselor și disperătelor înclășări de pe crestele Păringului -- din septembrie -- octombrie 1916 -- răzbăteau pînă în satele de sub poala sa, în sufletul veteranului a crescut, de

nestrămulat, voința de a se arunca în luptă, în ciuda celor 60 de ani ai săi. La 22 octombrie Batalionul 3 din Reg. 58 infanterie, înălțat de două companii din Reg. 18 Gorj, pornea din Bumbesti-Jiu ca să alunge inamicul de pe crestele Movilișul și Urma Boului. După opt ore de marș pe valea râului Sadu, „pe la poalele munților, prin stinci, pe potecute înguste, călăuziți de vînătorul vestit Lărgeanu din Drăgoești...”⁵, ostașii au ajuns pe Movilișul.

Gheorghe Nistor Ungureanu, unul dintre poezii țărani de astăzi, pe atunci în vîrstă de numai 15 ani, care îl însoțise pe curajosul veteran, își amintește: „Atunci cînd ne apropiam de dușmani, roiuri de plumb au început să curgă spre noi. Ofițerii ne-au cerut să ne întoarcem în sat, dar Gheorghe Lărgeanu nu a vrut în nici un chip. Plecînd, am mai apucat să-l văd pornind la atac, cu pușca sa de vînător, în fruntea soldaților”⁶.

Despre apriga înclăștare care a urmat, un cronicar al luptelor de la Jiu, sublocotenent Ion D. Isac, el însuși participant la evenimente, notează: „Patrulele deschid focul, trăgătorii se apropie, tunurile trag, mitralierele trag. Inamicul respins din I-le linii se retrage pe creasta Urma Boului, unde rezistă tuturor atacurilor”⁷.

Nici atunci viteazul gorjean n-a plecat, participînd la luptele din zilele următoare, aducînd vînat pentru masa soldaților sau depănînd amintiri din războiul cu turcii. În cursul unui atac dat la 25 octombrie 1916, el a căzut pe cîmpul de onoare, înfruntînd alături de ostașii care îl îndrăgisera, grîndina de gloanțe inamice⁸.

Adus în sat, trupul neînsuflețit al veteranului a fost înmormîntat în cîmîturul bisericii de lemn din Drăgoești⁹. Întocmit actul de deces, ofițerul stării civile precizează: „În ziua de două zeci și cinci ale prezentei luni orele patru după amiază, a încetat din viață în muntele Movilișu ce aparține comunei Turbați, județul Gorj, domnul Gheorghe Lărgeanu în vîrstă de șasă zeci ani... prin împușcătură de către armatele Austro-Germane”¹⁰.

Gheorghe Lărgeanu-Braia n-a fost singurul veteran al războiului pentru independență de pe plaiurile Gorjului, care a căzut în lupta cu inamicul cotropitor, pentru înfăptuirea idealului de unitate națională, în timpul primului război mondial. Într-un „Tablou de eroii din comuna Polovragi, județul

Gorj, căzuți în războiul 1916—1919...", alături de alte 69 nume sînt amintiți veteranii: Busică Naum, contingent 1873, Bujoreanu Ion, contingentul 1875 și Popescu Ilie, contingentul 1876, care și-au pierdut viața ca soldați ai Reg. 18 Gorj¹.

După război, în muntele Movilișul, pe locul unde a căzut eroul din Drăgoești, numit de localnici „la Comandă”, a fost ridicată o troiță, în prezența autorităților comunale, a sătenilor și a unui grup de militari din garnizoana Tirgu-Jiului fiind de față și Gheorghe Tătărăscu, lider al Partidului Național Liberal, dar din ea n-a mai rămas decît un ciot căruia puțini îi mai cunosc semnificația². În marmura monumentului din comuna Crasna ridicat în fața școlii și dedicat ostașilor căzuți în primul război mondial, în fruntea celor 42 de eroi din satul Drăgoești, este încrustat numele voluntarului Lărgeanu Gheorghe. La numai cîțiva metri se află un alt monument, dedicat în exclusivitate veteranului și cunoscut de oamenii locului ca fiind „crucea lui Lărgeanu”. Slovele săpate în piatra sa, spre memoria, cinstirea și recunoștința ce trebuie păstrate unui erou, glăsuiesc: „Lui Gheorghe Lărgeanu-Biaia, 1856-1916 voluntar în marele război de întregire ucis în fruntea oștilor în luptele de la Moviliș. Ridicatu-i-sa această cruce tovarășul său de vînătoare...”³

Restituind memoriei istorice a poporului nostru pe veteranul și voluntarul erou gorjean, locul său este, credem, în marea carte a gloriei românești, alături de Constantin Turceanu-Peneș Curcanul, cel cîntat de Vasile Alecsandri — și de Gheorghe Donici, cel căzut în legendara șarjă de cavalerie de la Robănești, din 10 noiembrie 1916, cunoscuți veterani ai independenței și voluntari ai războiului pentru împlinirea secularului ideal de unitate națională.

N O T E:

1. Arh. St. Tg.-Jiu, fond Starea civilă, registrul de nașteri nr. 47/1856, f. 1 v-2
2. În timpul primului război mondial făcea parte din comuna Turbații, iar în prezent din comuna Crasna.
3. Ileana Petrescu, Virgil Joița, Ion Pătroi, **Contribuția Olteniei la războiul pentru independență**, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1977, p. 47-48.
4. V. Andrițoiu, **Soldat la Plevna, voluntar în Carpați**, în „Coloana” februarie 1979, Tirgu-Jiu, p. 26.

5. Ion D. Isac, „Zile de zbucium și glorie”. Pe Valea Jiului, 1916. Tipografia „Bucovina”, București, (f.a.), p. 119.
6. V. Andrițoiu, op. cit., loc. cit. p. 26.
7. Ion D. Isac, op. cit., p. 120.
8. Informator Petre P. Spafiu din satul Cărpiniș, comuna Crasna, în vîrstă de 98 ani, pe atunci soldat în compania 11, Reg. 18 Gorj, participant la luptele de pe Movilișul.
9. V. Andrițoiu, op. cit., loc. cit., p. 26. Locul mormintului nu mai era cunoscut nici de nepoți și strănepoți. Numai cu ajutorul celor mai vîrstnici locuitori a putut să fie stabilit cu exactitate.
10. Registrul stării civile pentru morți pe anul 1916 al Primăriei comunei Turbați, actui nr. 28, fila 30.
11. Arhivele statului Tîrgu-Jiu, fond Pretura plasei Novaci, dosar nr. 11/1946, f. 8, 47 verso.
12. Ne este cunoscută printr-o fotografie, aflată în păstrarea nonagenarului preot Socu Ion din Cărpiniș-Crasna, care a participat la înălțarea troiței. Pe troiță este pictat un ostaș cu arma în mînă, întruchipînd, poate, chiar pe Gheorghe Lărgeanu-Braia.
13. Restul inscripției este martelat. Monumentul a fost ridicat prin grija lui Gheorghe Tătărăscu în anul 1934. După unele informații verbale — dar care n au putut fi verificate —, „Crucea lui Lărgeanu” ar fi opera marelui sculptor Constantin Brîncuși.